Inspectie Veiligheid Defensie
Ministerie van Defensie

Aan: de minister van Defensie
i.a.a. de staatssecretaris van Defensie

Inspectie Veiligheid Defensie

Locatie
Koningskade 4
2596 AA l Den Haag

Postadres
Postbus 20701
2500 ES l Den Haag
MPC 58B
www.ivd.nl

Contactpersoon

M 06
E @mindef.nl

Datum
2 april 2026

Onze referentie
MINDEF20260026716

Geïntegreerde bijlagen: 4

Bij beantwoording, datum, onze referentie en onderwerp vermelden

Datum	2 april 2026
Betreft	Onderzoek naar de agendapunten van de Agenda voor Veiligheid

Geachte mevrouw Yeşilgöz-Zegerius,

Naar aanleiding van onderzoeken naar diverse ongevallen kwam er in 2018 een verscherpte focus op veiligheid bij Defensie.[1] Dit leidde in datzelfde jaar nog tot het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie'. Daarin staan veertig maatregelen om het werken bij Defensie veiliger te maken. In 2020 is vervolgens de Agenda voor Veiligheid opgesteld. Deze agenda wordt gezien als doorontwikkeling van het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie'. [2]

De Agenda voor Veiligheid resulteerde in vijf agendapunten, die elk een optimale situatie op het gebied van veiligheid beschrijven. De vijf agendapunten zijn: (1) integraal risicomanagement ingevoerd, (2) deskundigheid op de werkplek gegarandeerd, (3) werk- en leefomgeving op norm, (4) balans tussen ondersteuning en uitvoering hersteld en (5) zeggenschap commandanten op niveau. [3] De afzonderlijke defensieonderdelen hebben van de Commandant der Strijdkrachten (CDS) de opdracht gekregen om de door hen opgestelde plannen ten behoeve van de Agenda voor Veiligheid uit te voeren.[4]

Bij besluit van de minister van Defensie werd in 2018 een Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid ingesteld om jaarlijks op onafhankelijke wijze de voortgang en de doelbereiking van het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie' voor de periode 2018–2020 te toetsen.[5] Nog voor de Visitatiecommissie haar eindrapport in juni 2021 publiceerde,[6] informeerde de minister van Defensie in februari 2021 de Tweede Kamer per brief over de wijze waarop een vervolg zou worden gegeven aan de werkzaamheden van de Visitatiecommissie nadat haar opdracht tot een einde was gekomen.[7] Na het uitvoeren van de werkzaamheden van de Visitatiecommissie was het aan de Inspectie Veiligheid Defensie (IVD) om 'de defensieorganisatie scherp te houden en te bewegen voldoende aandacht aan veiligheid te besteden'. Beleid, uitvoering en toezicht hebben daarbij de gezamenlijke opdracht de veiligheid bij Defensie te verbeteren en effectieve toepassing en naleving van normen en regels te waarborgen.[8]

---

[1] Commissie van der Veer, *Het moet en kan veiliger!* (Den Haag, 2018); Commissie Sociaal Veilige Werkomgeving Defensie, *Onderzoek naar een sociaal veilige werkomgeving bij Defensie* (Den Haag, 2018).
[2] Ministerie van Defensie, *Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie'* (Den Haag, 2018).
[3] Directie Veiligheid, *Rapport Agenda voor Veiligheid* (Den Haag, 2021).
[4] Auditdienst Rijk, *Evaluatie plan van aanpak 'een veilige defensieorganisatie'* (Den Haag 2022). p. 23.
[5] Kamerstuk 34 919 nr. 25, Defensienota, Brief van de minister van Defensie, Instellingsbesluit Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid (Den Haag, 2018).
[6] Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid, *Ruimte voor Veiligheid* (Den Haag, 2021).
[7] Kamerstuk 34 919 nr. 76, Defensie nota, Brief van de minister en staatssecretaris van Defensie, Vervolg werkzaamheden van de Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid (Den Haag, 2021).
[8] Kamerstuk 34 919 nr. 81 Defensie nota, Brief van de minister en staatssecretaris van Defensie, Aanbieding jaarrapport 2021 Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid (Den Haag, 2021).

In het kader van haar taak als toezichthouder onderzocht de IVD wat de huidige stand van zaken is van (1) de sturing op en (2) de realisatie van de vijf agendapunten van de Agenda voor Veiligheid voor de periode 2021-2024.[9]

Parallel aan het onderzoek van de IVD hebben Deloitte en Berenschot in opdracht van Defensie de Periodieke Rapportage 'Mensen' (veiligheid) uitgevoerd. Daarbij werd gekeken naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het veiligheidsbeleid van Defensie tussen 2018 en 2023.[10] Het onderzoek van de IVD vormde een verdieping op de Agenda voor Veiligheid (onderdeel van het veiligheidsbeleid) en richtte zich uitsluitend op het in kaart brengen van de sturing op en de realisatie van de vijf agendapunten.

Met deze brief informeer ik u over de uitkomsten en conclusies daarvan, waarna ik afsluit met een beschouwing. In de bijlage treft u aanvullende informatie over de onderzoeksmethode en bevindingen waarop de hieronder geschreven uitkomsten berusten.

Uitkomsten en conclusies

De IVD signaleert dat de onderzochte defensieonderdelen aandacht hebben voor de individuele maatregelen uit het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie'. Hoewel zij in hun managementrapportages (MR's) verslag doen van de voortgang van de Agenda voor Veiligheid, kan de IVD op overkoepelend (defensiebreed) niveau geen volledig en samenhangend beeld vormen van de stand van zaken van de vijf agendapunten die in 2020 door de CDS zijn vastgesteld. [11]

Een van de redenen waarom de IVD geen volledig beeld kan vormen, is dat de defensieonderdelen in hun MR's uiteenlopend[12] rapporteren over de uitwerking van de Agenda voor Veiligheid. Dit gebeurt ondanks dat de Aanschrijving Business Control Defensie (ABCDEF) jaarlijks de concrete rapportagewijze opnieuw beschrijft.[13] De ABCDEF 2022 en 2023 dragen de defensieonderdelen zelfs expliciet op om volgens de beschreven wijze in het rapport van de Agenda voor Veiligheid te rapporteren over de voortgang en het effect van de maatregelen.[14] Toch gaan de defensieonderdelen in hun MR's slechts beperkt in op zowel de voortgang als de behaalde effecten.

De Directie Veiligheid (DV) van het Directoraat Generaal Beleid (DGB) is de 'regievoerder' op de Agenda voor Veiligheid.[15] Doordat de defensieonderdelen op uiteenlopende wijze over de Agenda voor Veiligheid rapporteren, ontbreekt de mogelijkheid om een eenduidig beeld te vormen. Door het ontbreken van gerichte sturingsinformatie is het niet mogelijk om na te gaan of de gestelde doelen worden behaald of dat bijsturing nodig is. Monitoring en bijsturing diende plaats te vinden op beleidsmatig niveau en, door tussenkomst van de CDS, op uitvoerend niveau.[16] De IVD is van oordeel dat het niet mogelijk is om de regierol effectief in te vullen als gerichte sturingsinformatie ontbreekt. De IVD heeft de DV verzocht documenten te overleggen die deze sturing aantonen. De DV gaf aan niet te beschikken over documentatie waaruit blijkt dat beleidsmatig is bijgestuurd op de agendapunten in de periode 2021-2024. Op basis hiervan concludeert de inspectie

[9] IVD-website: https://www.ivd.nl/actueel/nieuws/2025/09/19/agenda-voor-veiligheid
[10] Deloitte en Berenschot, *Periodieke Rapportage Veiligheid bij Defensie* (2025).
[11] Commandant der Strijdkrachten, *Nota Sturen op Veiligheid* (Den Haag, 2020).
[12] De defensieonderdelen rapporteren in de managementrapportages verschillend over de Agenda voor Veiligheid, gedeeltelijk of helemaal niet.
[13] "In de Aanschrijving Business Control Defensie (ABCDEF) wordt jaarlijks beschreven welke financiële en niet-financiële informatie periodiek wordt opgesteld en aan welke randvoorwaarden deze informatie moet voldoen." Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2021* (Den Haag, 2021). p. 6.
[14] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2022*/2023 (Den Haag, 2022/2023).
[15] Directie Veiligheid, *Rapport Agenda voor Veiligheid* (Den Haag, 2021). p.98; Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2022* (Den Haag, 2022). p. 25-26.
[16] Directie Bedrijfsvoering en Evaluatie, *Besturen bij Defensie* (Den Haag, 2021). p. 15. & p. 39.

dat de DV haar rol als ‘regievoerder’ niet aantoonbaar heeft uitgevoerd.

Een tweede reden waarom de IVD geen volledig beeld kan vormen van de stand van zaken van de vijf agendapunten, is dat de monitoring van de voortgang uitsluitend heeft geleid tot (bij)sturing op uitvoerend niveau. (Bij)sturing en opvolging op beleidsmatig niveau bleven daarbij uit. Uit de verslagen van verschillende overlegorganen blijkt dat de voortgang van de Agenda voor Veiligheid regelmatig is besproken, zoals in de Bestuursraad Veiligheid (BR-V - voorheen het Veiligheidscomité) onder leiding van de secretaris-generaal en in het Regieoverleg Safety (ROS - voorheen Ketenoverleg Veiligheid) onder leiding van de Directie Aansturen Operationele Gereedheid (DAOG) van de Defensiestaf. Dit leidde in de Aanwijzing Gereedstelling Defensie (AGDEF) 2021-2026; 2022-2027; 2023-2028; 2024-2029 tot een opdrachtformulering (op onderdelen van) de Agenda voor Veiligheid aan de defensieonderdelen of tot opname in de reguliere bedrijfsvoering. Uit de verslagen van de Verantwoording- en Vooruitkijkgesprekken (V&V) op topniveau blijkt dat de door de defensieonderdelen in de MR’s gesignaleerde knelpunten aangaande de Agenda voor Veiligheid daarin nauwelijks terugkomen. Hierdoor wordt de cyclus van plannen, uitvoeren, evalueren en bijsturen niet voltooid en blijven kansen om de veiligheid van de taakuitvoering te verbeteren onbenut.

Tot slot blijkt uit de MR’s dat de defensieonderdelen, naast hun activiteiten voor de uitvoering van de gevalideerde maatregelen, ook andere inspanningen ontplooien om de veiligheid te verbeteren. De IVD constateert dat een aantal van deze inspanningen kan bijdragen aan de realisatie van de agendapunten, maar niet direct is gekoppeld aan de maatregelen die via de Agenda voor Veiligheid werden gefinancierd. Daardoor wordt ook hier de PDCA-cyclus[17] niet doorlopen, aangezien deze inspanningen niet door de regievoerder (DV) zijn gepland of gevalideerd. Informatie over evaluatie en bijsturing van deze inspanningen ontbreekt dan ook in de documentatie.

Beschouwing
Een aantal incidenten, zoals het mortierongeval in Mali (2016) en het schietincident in Ossendrecht (2016), heeft aanleiding gegeven tot rapporten over tekortkomingen op het terrein van fysieke en sociale veiligheid bij de krijgsmacht. Naar aanleiding daarvan hebben de bewindspersonen, de militaire en de ambtelijke top van Defensie veiligheid voorop gesteld[18]. Dit heeft geleid tot het opstellen van het Plan van Aanpak ‘Een veilige defensieorganisatie’. Uit de evaluatie van dit plan van aanpak kwam de volgende hoofdboodschap naar voren:

“Neem bij het ontwikkelen van nieuw beleid voldoende tijd, ook al is de interne en externe druk hoog. Voer hierbij een diepgaande analyse uit. Breng hierbij het probleem en de nul situatie in kaart. Maak maatregelen zoveel als mogelijk SMART en breng de te verwachte effecten van de maatregelen in beeld. Onderzoek of het voorgenomen beleid uitvoerbaar is in tijd, capaciteit en financiële middelen en monitor tijdens de uitvoering of de effecten worden bereikt.”[19]

De IVD ziet dat deze hoofdboodschap slechts ten dele is opgevolgd. Hoewel de opstellers van de Agenda voor Veiligheid zorgvuldig aandacht hebben besteed aan het in kaart brengen van de nul-situatie, de verwachte effecten, monitoring en effectmeting van de maatregelen, ontbreekt de regie op de uitvoering ervan. De monitoring van de voortgang van de Agenda voor Veiligheid heeft niet geleid tot beleidsmatige (bij)sturing en effectmetingen op de maatregelen zijn uitgebleven.

---

[17] Plan-Do-Check-Act-cyclus
[18] Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid, *Het begin is er, maar het is te vroeg om tevreden te zijn* (Den Haag, 2019). p. 4.
[19] Auditdienst Rijk, *Evaluatie plan van aanpak ‘een veilige defensieorganisatie’* (Den Haag, 2022). p. 5.

Hierdoor heeft het rapporteren over de Agenda voor Veiligheid in de MR's geen aantoonbare meerwaarde opgeleverd voor de defensieonderdelen en is het veiligheidsmanagementsysteem niet volledig doorlopen.[20]

In een tijd waarin steeds meer wordt gevraagd van Defensie en haar mensen, is het essentieel dat het cyclische proces van plannen, uitvoeren, monitoren en bijsturen binnen het veiligheidsmanagement op orde is. Veiligheidsbeleid is niet enkel een papieren exercitie, maar bedoeld om het werk op de vloer daadwerkelijk veiliger te maken. Militairen en andere medewerkers moeten erop kunnen vertrouwen dat signalen worden gehoord en dat waar nodig tijdig wordt bijgestuurd.

De IVD zag in haar toezicht in 2025 de gevolgen van de versnelling die Defensie doormaakt op het gebied van veiligheid. Zo staat veiligheid bij opleiden, trainen en oefenen onder druk door capaciteitstekorten, beperkte beschikbaarheid van onderwijs- en leermiddelen en de versnelde ingebruikname van nieuwe wapensystemen. Juist nu kan en mag de aandacht voor veiligheid niet verslappen. Dit vraagt van de defensieorganisatie – beleid, uitvoering en toezicht – het tonen van leiderschap en eigenaarschap in elk onderdeel van het veiligheidsmanagementsysteem. Immers, het bestendigen van veiligheidsmanagement en het verbeteren van veiligheid is een langdurig en continu proces dat consistent leiderschap, monitoring en doorontwikkeling vereist.

Vervolg
Met dit onderzoek gaf de IVD invulling aan haar taak om de organisatie scherp te houden en te stimuleren voldoende aandacht te besteden aan veiligheid. In de AGDEF 2026-2031 is vastgelegd dat alle defensieonderdelen uiterlijk in Q3 2027 beschikken over een geïmplementeerd veiligheidsmanagementsysteem, gebaseerd op de ISO 45001-principes.[21] Deze doelstelling sluit aan bij de eerder vastgestelde ambities van de Agenda voor Veiligheid.

De inspectie constateert dat het veiligheidsmanagementsysteem en het onderliggende veiligheidsbeleid thans nog niet volledig worden doorlopen. Tegelijkertijd wordt de veronderstelde regiehouder Directie Veiligheid organisatorisch ondergebracht bij de Directie Bedrijfsvoering en Evaluatie. Tegen deze achtergrond verzoek ik u mij uiterlijk 1 oktober 2026 concreet te informeren over de wijze waarop de implementatie van het veiligheidsmanagementsysteem wordt gemonitord, hoe deze monitoring en bijsturing voortaan structureel en duurzaam zijn geborgd binnen de organisatie en wie daarvoor verantwoordelijk is.

De Inspecteur-Generaal Veiligheid

[20] "De managementrapportage (MR) biedt de mogelijkheid om terug te kijken, om te bepalen hoe de organisatie ervoor staat en om effectief (bij) te sturen." Hoofddirectie Financiën en Control, *Aanschrijving Business Control Defensie* (Den Haag, 2022). p. 8.
[21] Directie Aansturen Operationele Gereedheid, *Aanwijzing Gereedstelling Defensie 2026-2031* (Den Haag, 2025). p. 11.

Geïntegreerde bijlagen

Bijlage 1: onderzoeksopzet
Het onderzoek is uitgevoerd als een documentstudie. Dat betekent dat het onderzoek is uitgevoerd met de voor de IVD beschikbaar gestelde documentatie. Daartoe heeft de IVD bij de voor het onderzoek relevante directies en overlegorganen documentatie aangevraagd. Het onderzoek omvatte een analyse van ongeveer honderdvijftig documenten.

Voor het onderzoek vroeg de IVD stuurinformatie en documentatie op bij het Directoraat Generaal Beleid/Directie Veiligheid (DGB/DV). De Hoofddirectie Finance & Control (HDFC) is verzocht om verantwoordingsinformatie aan te leveren, en ten slotte zijn bij de Bestuursraad Veiligheid (BR-V — voorheen het Veiligheidscomité) en het Regieoverleg Safety (ROS — voorheen het Ketenoverleg Veiligheid) verslagleggingen en stuurinformatie opgevraagd.

Bijlage 2: managementrapportages
In de Aanschrijving Business Control Defensie (ABCDEF) wordt jaarlijks beschreven welke financiële en niet-financiële informatie periodiek wordt opgesteld en aan welke randvoorwaarden deze informatie moet voldoen. Zoals ABCDEF 2021 beschrijft, is 'de kwaliteit van het bestuur en verantwoording afhankelijk van het beschikbaar hebben van de juiste informatie op het juiste niveau op het juiste moment.'[22]

De managementrapportage (MR) biedt informatie met een tweeledig doel: allereerst het kunnen (bij)sturen op basis van een vooruitblik en het is tevens een reflectie op en een verantwoording voor de geleverde prestaties in de voorbije meetperiode(s). De MR's van de defensieonderdelen ondersteunen zowel de top als de onderliggende niveaus bij de opstelling van die verantwoording. De uit de MR voortvloeiende inzichten vormen daarmee input in het continue proces van 'beleid, plannen en begroten'.[23]

Deze rapportages moeten door middel van juiste informatieverstrekking een afspiegeling bieden van de ontwikkelingen bij de defensieonderdelen. De DGB-directies appreciëren de uitzonderingsrapportages van de defensieonderdelen op het uitvoeren van beleid, plannen, regelgeving, kaderstelling (als onderdeel van de evaluatietaak binnen het DGB) op hun specifieke beleidsterrein in het betreffende triaal. De directies stemmen hun appreciaties met de CDS af als het gaat om zaken die de inrichting en aansturing van de uitvoering betreffen.[24] De ABCDEF's vormen voor de IVD in dit onderzoek een belangrijk instrument om de wijze van rapportage in de MR's te beoordelen.

Bijlage 3: bevindingen betreffende hoofdvraag (1) 'sturing'

1. ABCDEF-rapportages

    a. 2021. De ABCDEF 2021 biedt de defensieonderdelen ruimte om in de MR structureel en integraal over de mate van compliance en veiligheid te rapporteren. De defensieonderdelen kunnen in vrije tekstvorm terugblikken op de Agenda voor Veiligheid, met daarbij een specifiek aantal vereisten waar de defensieonderdelen een appreciatie over dienen te geven.[25] Deze vereisten komen echter niet overeen met de Agenda voor Veiligheid. De defensieonderdelen richten zich in de MR 2021 vooral op de voortgang van het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie'. De maatregelen uit dit plan van aanpak dragen

[22] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2021* (Den Haag, 2021). p. 6.
[23] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2022* (Den Haag, 2022). p. 6-8.
[24] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2021* (Den Haag, 2022). p. 25.
[25] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2021* (Den Haag, 2021). p. 27.

voor dit IVD-onderzoek wel bij aan de realisatie van de agendapunten van de Agenda voor Veiligheid, aangezien deze hieraan ten grondslag liggen.

b. 2022-2023. In de ABCDEF 2022 en 2023 worden de defensieonderdelen, in tegenstelling tot in de ABCDEF 2021, expliciet verzocht om in de MR's conform de beschreven wijze per maatregel uit de Agenda voor Veiligheid te rapporteren. In de MR 2023 wordt informatie over de Agenda voor Veiligheid alleen in Bijlage H opgenomen wanneer de DV hier specifiek om vraagt.[26] In de MR's van de defensieonderdelen wordt in 2022 en 2023 slechts minimaal op de maatregelen van de Agenda voor Veiligheid gerapporteerd. Als er wel gerapporteerd wordt, dan vindt dat veelal per agendapunt plaats, en niet per maatregel. De wijze van rapporteren over de Agenda voor Veiligheid verbetert wel in de MR 2023, maar is nog steeds niet volledig conform de opdracht.

c. 2024. In de ABCDEF 2024 wijzigt de opdracht aan de defensieonderdelen om via een aanvullende uitvraag in Bijlage J te rapporteren over het onderwerp veiligheid. De Agenda voor Veiligheid komt in deze uitvraag niet meer voor. De rapportageverplichting voor het onderwerp veiligheid is in de ABCDEF 2024 enkel opgenomen voor de Stand van Defensie en de bestuursrapportage.[27] Uit de MR's 2024 blijkt dat veelal wordt gerapporteerd over veiligheid, maar dat dit nog niet consequent gebeurt via opname in Bijlage J.

2. Sturing via overleg- en besluitvormingsorganen

a. *Veiligheidscomité en Ketenoverleg Veiligheid*
Het Veiligheidscomité betreft een besluitvormend beraad[28], voorgezeten door de SG. Het overlegorgaan is bedoeld voor informatie-uitwisseling tussen de defensieonderdelen en de Bestuursstaf over de inspanningen om de veiligheid te verbeteren en de resultaten daarvan.[29] Het Veiligheidscomité stuurde initieel op de Agenda voor Veiligheid en dat vond via de Beleid Plannen Begroting-cyclus haar weg naar de Aanwijzing Gereedstelling Defensie (AGDEF).[30] De AGDEF wordt ieder jaar voor een periode van vijf jaar uitgegeven.
In de AGDEF zijn opdrachten beschreven voor de defensieonderdelen en organisatie-elementen die de SG aanstuurt, die de CDS aanstuurt en die de PSG aanstuurt. Het Ketenoverleg Veiligheid, onder leiding van de CDS/DAOG, functioneert (en vanaf 2023 nadrukkelijk benoemd) als voorportaal van het Veiligheidscomité.[31] Het monitoren van de voortgang van de maatregelen werd vanaf 2023 dan ook belegd in het Ketenoverleg Veiligheid.

Uit opgevraagde vergaderverslagen en de bijbehorende stukken van het Veiligheidscomité en het Ketenoverleg Veiligheid blijkt dat in de jaren 2021 tot en met 2024 herhaaldelijk verslag is uitgebracht over de voortgang van de Agenda voor Veiligheid. Dit leidde in de AGDEF's 2021-2026; 2022-2027; 2023-2028; 2024-2029) tot een opdrachtformulering

[26] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2023* (Den Haag, 2021). p. 19.
[27] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2024* (Den Haag, 2024). p. 19.
[28] Directie Bedrijfsvoering en Evaluatie, *Besturen bij Defensie* (Den Haag, 2021).
[29] Hoofddirectie Bedrijfsvoering, *Nota Oprichting Veiligheidscomité* (Den Haag, 2018). Referentie: BS2018001801.
[30] Directie Veiligheid, *Nota The way forward: 'Agenda voor Veiligheid* (Den Haag, 2019). Referentie: BS2019017073.
[31] Conceptverslag Veiligheidscomité 15 september 2023. Vastgesteld in het verslag Veiligheidscomité 10 november 2023.

(op onderdelen) van de Agenda voor Veiligheid of tot opname in de reguliere bedrijfsvoering. Hieruit maakt de IVD op dat de input uit de overlegorganen op uitvoerend niveau geleid hebben tot (bij)sturing van de defensieonderdelen door middel van de AGDEF's.

3. Verslagen van de Verantwoording- en Vooruitkijkgesprekken (V&V)

In de 'V&V-gesprekken op werkniveau' worden knelpunten/rode draden uit de MR's van de defensieonderdelen besproken. Dit levert vervolgens weer input op voor de 'V&V-gesprekken op topniveau' en de uiteindelijke bestuursrapportage.[32] De verslagen van de 'V&V-gesprekken op topniveau' van de jaren 2021-2024 bevatten echter nauwelijks informatie over de Agenda voor Veiligheid, ondanks dat de defensieonderdelen in de MR's wel knelpunten signaleren. Op basis van de bestaande documentatie blijkt dat de genoemde knelpunten ten aanzien van de uitwerking van de Agenda voor Veiligheid uit de MR's geen vervolg hebben gekregen in de 'V&V-verslagen op topniveau'. Hierdoor wordt het niet duidelijk welke concrete bijsturing wordt uitgevoerd op basis van de input uit de MR's door middel van de V&V-verslagen op topniveau.

Bijlage 4: bevindingen betreffende hoofdvraag (2) 'realisatie'
Uit de analyse van de MR's van de defensieonderdelen blijkt dat het rapporteren over de uitwerking van de Agenda voor Veiligheid uiteenlopend wordt toegepast. In 2021 kunnen de defensieonderdelen nog in vrije tekstvorm rapporteren over de Agenda voor Veiligheid, maar in 2022 en 2023 wordt verwacht op maatregelniveau te rapporteren. De IVD constateert echter dat in de MR's van 2022 en 2023 nog steeds vooral in vrije tekstvorm wordt gerapporteerd. Door deze inconsistente rapportagewijze van de defensieonderdelen volgen zij niet de rapportage-instructie uit de ABCDEF 2022/2023. Daarom is het op basis van de aangeleverde MR's voor de IVD niet mogelijk om een volledig en eenduidig beeld te krijgen van de voortgang en realisatie van de agendapunten uit de Agenda voor Veiligheid. Uit de MR's blijkt verder dat er onduidelijkheid blijft bestaan over het verschil tussen het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie' en de Agenda voor Veiligheid. Dit lijkt voort te komen uit de opdrachtformulering van de ABCDEF 2021 waarin de defensieonderdelen verzocht is om onder het kopje 'Agenda voor Veiligheid' te rapporteren over de voortgang van de vier resterende maatregelen uit het Plan van Aanpak 'Een veilige defensieorganisatie'. Hierdoor raakt het beeld over de realisatie van de agendapunten van de Agenda voor Veiligheid in de MR's vertroebeld.

[32] Hoofddirectie Financiën & Control, *Aanschrijving Business Control Defensie 2021* (Den Haag, 2021). p. 43.